

SVENSKT KONSTNÄRS LEXIKON

V

SALLINEN - ÖVRABYMÄSTAREN

○ Schmitz, Franz Liborius, f. omkring 1762, troligen i Bonn, d. 1827 ^{10/3} på Allingskovgaard, Danmark. Silhuettklippare. Gift med Anna Dorothea Schousboe. — S. var ursprungligen utbildad till boktryckare men slog sig på silhuettklippningen och reste från ort till ort visande sin konst. Han hade turnerat i Tyskland och Frankrike, då han 1803 slog sig ned i Skandinavien och valde Köpenhamn som cent-

rum för sitt kringflackande liv. I Sverige dök han bl. a. upp i Göteborg (flera gånger mellan 1804 och 1812) och i Örebro (1810). Han var en virtuos, som enligt sina bombastiska annonser klippte »med vänster hand på 1 eller 2 min. ovanligt likt, bröstbilder (12 sk. b:co) och hela figurer (16 sk.), äfven hela familjestycken». Rätt många av hans silhuetter har bevarats till våra dagar, företrädesvis i Norge, där man känner mer än 200 arbeten av hans hand. Ett typiskt prov på hans arbete utgör den i Kungliga biblioteket i Stockholm förvarade silhuetten av sadelmakaren Lars Eric Schöldström från Örebro och hans familj. Dylika familjebilder var rikt utbroderade med träd och lusthus och fåglar. Ofta var bakgrunden nertill rödtonad för att ge intryck av solnedgång, och stundom avtecknade sig stadens silhuett däremot. Effekten är dekorativ men ger samtidigt kompositionen enhet och sammanhang. Den stereotypa uppställning, som är vanlig i silhuettklippningen, trolas bort genom osökta, små arrangemang, vilka stundom drivs så långt, att den representativa bilden förvandlas till ett rent genrestycke. S:s bilder, som hör till de bästa under denna silhuettklippningens glansperiod, har bl. a. visats på en utställning i Norsk Folkemuseum i Oslo 1922, på silhuettutställningen i Liljevalchs konsthall i Stockholm 1930 och på Berlingske Tidendes silhuettutställning i Köpenhamn 1931. Förutom i Kungliga biblioteket är S. i Sverige bl. a. representerad i Nationalmuseum, i Norge i Norsk Folkemuseum i Oslo och i Danmark i Odense Raadhus samt i Fyns stiftsmuseum, Odense, i Finland i Sinebrychoffska konstsamlingen i Helsingfors.

Litt.: E. Lexow, »Silhouetteuren Frans Liborius Schmitz i Norge» (i »Kunst og Kultur. Studier og Afhandlinger», tillägnade Lorentz Dietrichson, Kristiania 1908). — E. Lemberger, »Die Bildnis-Miniatur in Skandinavien» (I—II, Berlin 1912). — H. Grevenor, »Silhouetter» (1922). — »Göteborgs museum. Årstryck» (1946). — H. G. Olrik, »Den lille Portrætkunst» (1949).
B. O-g.